

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ТУРИЗМУ
В КОНТЕКСТІ ТЕРМІНО-ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ**

ПРИВЕДЬОН Валерія,

*здобувачка освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності «Туризм та рекреація»,
Поліський національний університет, м. Житомир*

ВАЛІНКЕВИЧ Наталія,

*д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та туризму,
Поліський національний університет, м. Житомир*

Туризм є важливою складовою сучасного суспільства, що відіграє значну роль у соціальному, економічному та культурному розвитку держав. Його формування як самостійної сфери діяльності стало результатом

довготривалих історичних процесів, які охоплювали розвиток суспільства, зміну форм подорожей та удосконалення інфраструктури. З огляду на глобалізацію, урбанізацію та технологічний прогрес, туризм перетворився на масове явище, що об'єднує різні країни, культури та економіки. Водночас, туризм постійно змінюється, пристосовуючись до нових потреб та очікувань суспільства, а його визначення продовжує вдосконалюватися з урахуванням сучасних тенденцій і викликів.

Відомо, що перші подорожі з метою туризму стали відбуватися ще давнину. Усвідомлення туризму як специфічної та необхідної галузі життя в сучасному світі виникло лише у XIX столітті завдяки Томасу Куку. Саме він заснував туризм як вид самостійної діяльності та заклав основи розвитку туристичної діяльності. Однак, незважаючи на тривалу історію, туризм досі не отримав однозначного визначення, тому по-різному трактується не лише окремими фахівцями, а й туристичними організаціями. У сфері туризму використовують значну кількість спеціальних термінів та понять, які в основному ще не отримали загальноприйнятого визнання, вони продовжують розвиватися та вдосконалюватися. В уявленні більшості людей туризм пов'язаний із відпочинком, новими враженнями, задоволенням [1]. Він став характерною рисою способу життя сучасної людини, що прагне зміни вражень, пізнання яскравого і різноманітного.

Перша письмова згадка термінів «туризм» та «турист», датована 1800 роком, була запропонована у Великому Оксфордському словнику. Термін «туризм» міцно увійшов у світову практику з другої половини XIX століття. Спочатку він означав пішохідне переміщення з метою прогулянки, а в XX столітті поступово набув універсального значення, охоплюючи цим поняттям будь-які переміщення людини з метою відпочинку, оздоровлення та пізнання [2]. Тим не менш, протягом багатьох десятиліть у науковій літературі туризм вважали видом рекреації. Проте, сама рекреація представлена як функція туризму, що стосується відновлення фізичних і духовних сил, витрачених людиною в процесі трудової діяльності, тож вважати туризм рекреацією буде невірним підходом. Багато авторів робили спроби дати узагальнення терміну туризм, проте, досі, незважаючи на масштабний загальносвітовий розвиток, немає єдиного визначення феномену туризму [3; 5; 6].

Необхідність найточнішого визначення туризму виникла першій половині XX століття і була зумовлена збільшенням туристських потоків. Одне з перших визначень, прийняте ООН, трактувало туризм як активний відпочинок, що впливає на зміцнення здоров'я, фізичного розвитку людини, пов'язаний з пересуванням за межами постійного місця проживання. Більш широке визначення цього поняття пропонує Академія туризму у Монте-Карло, відповідно до якого туризм – загальне поняття для всіх форм тимчасового виїзду людей з місця постійного проживання в оздоровчих цілях для задоволення пізнавальних інтересів у вільний час або професійно-ділових цілей без зайняття оплачуваною діяльністю у місці тимчасового перебування [5].

Згідно з одним із сучасних визначень, запропонованих Статистичною комісією ООН, датованої 1992 роком, туризм – це подорожі та перебування у

місцях, що знаходяться поза межами звичайного місця постійного проживання подорожуючого, тривалість якого не перевищує 12 місяців. З метою відпочинку, а також задоволення, гостьових, пізнавальних чи професійно-ділових потреб, без занять оплачуваною діяльністю [3; 5].

В державній мові терміни «туризм» та «турист» з'явилися порівняно недавно, як запозичення, взяті за допомогою французької та англійської мов. На думку більшості авторів, поняття туризму та туристичної діяльності є рівноправними. Отже, туризм та туристична діяльність – синоніми.

У науковій літературі з питань туризму відсутнє однозначне визначення. Так, Колосінська М.І. визначає туризм як велику економічну систему з різноманітними зв'язками між окремими елементами в рамках як народного господарства окремої країни, так і зв'язків національної економіки зі світовим господарством загалом. Широке поширення серед фахівців набуло сутнісного визначення туризму, запропоноване Міжнародною асоціацією наукових експертів у галузі туризму. Згідно з ним, туризм – сукупність відносин і явищ, які виникають у час переміщення та перебування людей у місцях, відмінних від їхнього постійного місця проживання та роботи [4]. Сазонець О.М., Ємельянова Ю.В визначають туризм як особливий масовий рід подорожей із чітко визначеними цілями туризму, які здійснюються власне туристами, тобто діяльність самого туриста. Діяльність з організації та здійснення таких подорожей – туристична діяльність [5]. Туристична діяльність здійснюється різними підприємствами індустрії туризму та суміжних галузей. У свою чергу, Сазонець О.М. визначає туристичну діяльність як діяльність, пов'язану з організацією всіх форм виїзду людей з місця постійного проживання в оздоровчих цілях для задоволення пізнавальних інтересів або у професійно-ділових цілях без зайняття оплачуваною діяльністю у місцях тимчасового перебування [7]. Особлива роль у провадженні такої діяльності належить туристичним підприємствам. Вони є посередниками між виробниками туристичних послуг – готелями, ресторанами, транспортними організаціями та споживачами. У статистиці ж під туризмом розуміють одну з форм міграції населення, пов'язану зі зміною місця проживання чи роботи.

Відмітимо, що туризм виконує багато функцій, тому наведемо деякі з них [4; 5]:

естетичні – задоволення потреб особистості у загальному гармонійному розвитку;

нормативні – вироблення та закріплення певних норм, що мають регламентуюче та оцінне значення;

інформаційні – реалізація, накопичення, розподіл та передача від покоління до покоління відомостей про пам'ятки, культурні цінності народів тощо;

правові – регламентування туристичної діяльності законами, міжнародними та вітчизняними правовими актами;

економічні – матеріально-фінансове та технічне забезпечення діяльності туристських підприємств, фахівців, утримання та експлуатація споруд, оплата праці.

Таким чином, незважаючи на відмінність формулювань, та визначень, всі автори включають у поняття «туризм» туристські потреби та мотивації, а також особливості поведінки туристів, їх перебування поза постійним місцем проживання, економічні відносини, що складаються між туристами та виробниками товарів та послуг, взаємодія сфери туризму з оточуючим природним, економічним та іншими макросередовищами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шелеметьєва Т.В. Систематизація наукових підходів до визначення сутності поняття «управління розвитком туризму». URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/52.pdf
2. Dzhyndzhoian, V. Modern challenges to international tourism. Materials of the XV International Science Conference «The world science of modernity. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (ВНПЗ ДГУ, 27.05.2022) 16 Problems and prospects of development», Paris, France. (March 25-26, 2021). Pp. 248-249.
3. Джинджоян В. В., Овчиннікова Т. А. Історія становлення та розвитку міжнародного туризму. Теоретико-прикладні аспекти розвитку туризму та гостинності в умовах міжнародної економічної інтеграції : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 27 трав. 2022 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2022. С. 14-16. URL: surl.li/wkbiws
4. Колосінська М.І. Дослідження теоретичних підходів до визначення категорії «туризм». Економіка. Управління. Інновації. 2011. № 2(6). С. 67–75.
5. Сазонець О.М., Ємельянова Ю.В. Теоретичні підходи до визначення туризму. Теоретико-прикладні аспекти розвитку туризму та гостинності в умовах міжнародної економічної інтеграції : матер. Міжн. наук.-практ. конф. (Дніпро, 16 трав. 2023 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2023. С. 77-78.
6. Туризм. Сутність та історія формування. URL: surl.li/lzlawp
7. Сазонець О.М. Туристична індустрія (Tourist industry). Охорона здоров'я та рекреація: понятійно-термінологічний словник. Рівне. Волин. обереги, 2023. 134 с.

Науковий керівник д. е. н., професор Валінкевич Н. В.

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Національний університет харчових технологій
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
Полтавський фаховий коледж підприємництва і ресторанного бізнесу
Київський фаховий коледж туризму та готельного господарства

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОМУ ТА ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ УКРАЇНИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

**ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

12 березня 2025 року, Київ

КИЇВ 2025

УДК 338.48:339.923:061.1ЄС(477)

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ННІ неперервної освіти і туризму Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол №9 від 20 березня 2025 р.)

Євроінтеграційні процеси в готельно-ресторанному та туристичному бізнесі України: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції (12 березня 2025 р.). Київ: НУБіП України. 2025. 350 с.

Редакційна колегія:

Мельниченко С. В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної справи та туризму НУБіП України

Сердюк М. Є. – доктор технічних наук, професор кафедри готельно-ресторанної справи та туризму НУБіП України

Олюніна С. Л. – викладач кафедри готельно-ресторанної справи та туризму НУБіП України

У збірнику тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції висвітлюються результати наукових досліджень студентської молоді з питань, присвячених євроінтеграційним процесам у сфері готельно-ресторанного та туристичного бізнесу України. У матеріалах розглядаються виклики та перспективи адаптації галузі туризму в умовах євроінтеграції, інноваційні технології в закладах HoReCa, туристичне країнознавство, організація дозвілля молоді.

Конференція проводиться з метою посилення профорієнтаційної роботи із залучення активної шкільної молоді до навчання в НУБіП України, посилення наукової складової підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» і «Магістр», оприлюднення результатів їх дослідницької роботи, підвищення ефективності, якості наукових досліджень, обміну досвідом і представлення результатів науково-дослідної діяльності, обговорення дискусійних питань та визначення пріоритетів подальшого розвитку науки.

Видання розраховане для здобувачів вищої освіти, дослідників, викладачів, суб'єктів підприємницької діяльності.

Матеріали друкуються в авторській редакції. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори. Позиція редакції не завжди може збігатися з точкою зору автора.

© Колектив авторів, 2025

© НУБіП України, 2025